

Landstingsstyrelsens förslag till beslut

Motion 2001:41 av Åke Askensten m fl (mp) om förhandlingar med regeringen/riksdagen om kompensation för vårdkostnader

Föredragande landstingsråd: Ingela Nylund Watz

Ärendet

Motionärerna föreslår att landstingsfullmäktige uppdrar åt landstingsstyrelsen att begära ersättning från staten för vårdkostnader p.g.a. att invånarna använder miljöfarliga produkter som staten tjänar pengar på.

Förslag till beslut

Landstingsstyrelsen föreslår landstingsfullmäktige besluta

att anse motionen besvarad.

Innebörden av motionärernas förslag är att de intäkter som staten erhåller på en rad hälsofarliga produkter genom punktskatter och mervärdesskatt, även borde komma landstinget till del eftersom de miljöfarliga produkterna leder till merkostnader för sjukvården. Som motionärerna förtjänstfullt framhåller, så tyder mycket på att de totala vårdkostnaderna för hälsofarliga produkter uppgår till betydande belopp. Frågan om hur man minskar ohälsa som uppkommer genom hälsovådliga produkter är alltid angelägen att föra för landstinget som sjukvårdshuvudman.

Någon måste emellertid alltid betala för de kostnader som uppkommer i sjukvården oavsett hur kostnaderna uppkommit. Sedan lång tid har landstingen givits den rollen i egenskap av sjukvårdshuvudman och i detta syfte av staten erhållit egen beskattningsrätt för att ombesörja hälso- och sjukvårdens finansiering. Det är en på många sätt väl fungerande ordning och utgör grunden för den kommunala självstyrelsen. Det finns knappast skäl att

Bilagor

- 1 Motion
- 2 Landstingskontorets tjänsteutlåtande

förändra denna ordning, vilket dock en framställan enligt motionen på ett indirekt sätt skulle kunna bidra till.

En ensidig begäran från landstinget om förhandlingar med staten om ekonomisk kompensation måste dessutom bedömas som tämligen utsiktslös, eftersom självfallet alla sjukvårdshuvudmän måste behandlas lika i detta avseende. Frågan berör hela landstingssektorn och är av den karaktären att ett sektorsgemensamt initiativ skulle krävas.

Denna diskussion med staten måste föras av landstingssektorn som helhet och har sedan lång tid en naturlig hemvist i Landstingsförbundet. Stockholms läns landsting stöder helhjärtat Landstingsförbundets arbete.

En närbesläktad fråga till den motionärerna tagit upp är den om breddade skattebaser för kommuner och landsting. I dagsläget är kommuner och landsting beroende av endast en skattebas – inkomstskatterna. Detta skapar i konjunkturövergångar stora svängningar eftersom inkomsternas tillväxt då kan skifta markant från ett år till ett annat. Med en bredare tillgång till olika skattebaser skulle dessa svängningar kunna mildras, eftersom olika skattebaser dels är olika konjunktur känsliga och dels påverkas i olika faser av en konjunkturförändring.

En förändring i riktning mot fler skattebaser i kommuner och landsting kan mycket väl handla om vissa punktskatter – inklusive sådana som motionärerna tar upp rörande hälsofarliga produkter. Stockholms läns landsting kommer aktivt att verka för att Landstingsförbundet intensifierar sitt arbete i denna fråga.

Behandling i landstingsstyrelsen

Landstingsrådsberedningen behandlade ärendet den 13 oktober 2004.

Landstingsstyrelsen behandlade ärendet den 25 oktober 2004.

Vid behandlingen i landstingsstyrelsen yrkades bifall dels till landstingsrådsberedningens förslag, dels till m-, fp- och kd-ledamöternas förslag.

Landstingsstyrelsens beslut fattades utan omröstning.

M-, fp och kd-ledamöterna reserverade sig:

”Landstingsstyrelsen föreslår landstingsfullmäktige besluta *att* avslå motionen.

Förslaget underminerar den kommunala självstyrelsen och är utsiktslös att driva. Vi delar denna bedömning som socialdemokraterna, vänsterpartiet och miljöpartiet har gjort i LRB. Motionen bör därför avslås.

Det är dessutom farligt att landstinget skulle förlita sig på att delfinansiera sjukvården genom skatt på konsumtion som samhället vill motverka. Skulle kampanjerna mot tobak och alkohol röna framgång, uppstår snabbt betydande underskott i landstingets inkomster. De minskade vårdkostnader, som minskad rökning och alkoholkonsumtion kan medföra, uppstår däremot först på lång sikt.”

Ärendet och dess beredning

Åke Askensten m fl (mp) har i en motion (bilaga), väckt den 11 december 2001, föreslagit landstingsstyrelsen föreslå landstingsfullmäktige besluta *att* mot bakgrund av det som anförs i motionen ge landstingsstyrelsen i uppdrag att ta upp förhandlingar med regering och riksdag om ersättning för vårdkostnader som förorsakats av användningen av tobak, alkohol, snus samt bensin, dieselbrännolja och andra fossila bränslen.

Yttrande har inhämtats från landstingskontoret.

Landstingskontoret har avgett utlåtande den 17 april 2002 (bilaga).

Bilagor

Motionen

Staten tar in många miljarder i skatteintäkter på försäljningen av alkohol, tobak, snus, bensin och dieselbrännolja m.m. Staten tjänar alltså stora pengar på dessa hälsoskadliga produkter. Vidare har staten intäkter genom fordons-skatten. Men förutom användarna och personer m fl i deras omgivning är det landstingen som får stå för stora delar av konsekvenserna. Närmare bestämt de ekonomiska konsekvenserna. Exempelvis lägger Stockholms läns landsting ut miljardbelopp årligen för att behandla personer som drabbats av sjukdomar eller olyckor på grund av alkohol, tobak, snus eller bensin och andra bränslen.

Det är inte rimligt att den ena politiska nivån tjänar pengar medan en annan nivå drabbas av kostnader på grund av användningen av de ovan nämnda företeelserna. Det finns all anledning för Stockholms läns landsting att ta upp förhandlingar för att få kompensation för dessa kostnader.

Hur stora dessa kostnader är för landstingets del bör beräknas av exempelvis landstingskontoret. Viss vägledning ges i de beräkningar som Anders Johnson gjort för Socialdepartementet. Nedbrutet på vårdkostnader för Stockholms läns landsting skulle det enligt Anders Johnsons senaste rapport handla om ca 3 miljarder kr p g a alkohol. Johnson har inte på samma sätt angivit vårdkostnadsrelaterade till trafiken och tobaken, men dessa bör rimligen uppgå till ytterligare ett par miljarder kr.

Med anledning av det ovan anförda föreslår Miljöpartiet de Gröna att landstingsfullmäktige beslutar

att mot bakgrund av det som anförts i motionen ge landstingsstyrelsen i uppdrag att ta upp förhandlingar med regering och riksdag om ersättning för vårdkostnader som förorsakats av användningen av tobak, alkohol, snus samt bensin, dieselbrännolja och andra fossila bränslen.

Stockholm tisdagen den 11 december 2001

Åke Askensten

Bengt Cedrenius

Lena-Maj H. Anding

Dick Dernhagen

Sunhild Dietrich-Larsson

Elin Låby

Mats Pertoft

Landstingskontorets tjänsteutlåtande

Landstingskontorets synpunkter

Motionen tar upp frågan om ansvarsfördelningen mellan staten och sjukvårdshuvudmännen för en viss del av sjukvårdskostnaderna.

Utgångspunkten för motionärernas förslag är det förhållandet att staten tar in skatt på försäljning av alkohol, tobak, snus, bensin, dieselbrännolja m m. Staten tjänar enligt motionärerna stora pengar på dessa hälsoskadliga produkter. Uppräkningen är inte fullständig. Det finns därför skäl att anta att motionärerna avser att förhandlingarna med staten även borde avse andra produkter som är hälsoskadliga och som staten samtidigt tar in pengar på genom beskattning.

Kännetecknande i beskattningshänseende för de uppräknade produkterna är att de, förutom mervärdesskatt, är belagda med särskilda punktskatter.

Landstinget fick för år 2000 bidrag från staten med totalt 4 651 Mkr varav största delen var specialdestinerade.

Om Stockholms läns landstinget skulle få ekonomisk kompensation av staten för vårdkostnader som har orsakats av skadliga produkter skulle det sannolikt innebära en minskning av andra statsutgifter i motsvarande grad. Även andra sjukvårdshuvudmän skulle ställa samma krav på kompensation.

Någon måste alltid betala för de kostnader som uppkommer i sjukvården vare sig kostnaderna beror på inverkan från skadliga produkter eller ej. I Sverige är det sjukvårdshuvudmännen d v s i huvudsak landstingen och patienterna genom patientavgifter, som står för kostnaderna. Landstingen har enligt i Regeringsformen 1 kap 7§ rätt att ta ut skatt för skötseln av sina utgifter av vilka sjukvården är den viktigaste.

Det finns såvitt landstingskontoret är bekant inga statliga skatter som är specialdestinerade att täcka vissa särskilda utgifter i statens budget.

Kanske skall det generella statsbidraget till en viss del ses som kompensation just för sådana kostnader som motionärerna syftar på.

Om landstinget trots allt skulle begära förhandlingar borde man ha en uppfattning om hur stora skatter (punktskatter och moms) som erlagts av personer bosatta i Stockholms län dvs hur stora belopp som staten fått in genom skatter på de aktuella produkterna från den del av befolkningen som

LS 0112-0695

landstinget har sjukvårdsansvaret för. Några sådana uppgifter går inte att få fram direkt genom tillgänglig statistik. Beträffande ett par av de aktuella produkterna, bensin och dieselbrännolja, kan dock nämnas följande.

Av statistik för år 2000 från Svenska Petroleuminstitutet kan utläsas att 909 000 kbm bensin och 440 000 kbm dieselbrännolja levererades till bensinstationer i Stockholms län. Energiskatt och koldioxidskatt på dessa volymer kan beräknas till 4 200 Mkr respektive 1 400 Mkr eller sammanlagt 5 300 Mkr. Härtill kommer mervärdeskatt.

Punktskatterna på alkohol och tobaksvaror uppgår till 10 884 Mkr respektive 7 784 Mkr. Om 20 % av skatteinkomsterna kan hänföras till Stockholms län skulle det innebära ca 3 700 Mkr.

Det är således betydande belopp som erläggs i skatt på bensin, diesel, alkohol och bensin i Stockholms län.

Uppgifterna säger dock ingenting om hur stor del av kvantiteterna använts inom Stockholms län. Inte heller finns det uppgifter om hur stora kvantiteter som säljs utanför länet men som används här

Några uppgifter om landstingets kostnader relaterade till sjukdomar orsakade av inverkan från de skadliga produkter som tas upp i motionen finns inte heller att tillgå.

Något säkert underlag för ett krav på staten för kompensation av vårdkostnader till följd av inverkan från de hälsoskadliga produkterna finns inte att tillgå.

Men framför allt med hänsyn till den ordning i fråga om kostnadsfördelning som gäller mellan staten och sjukvårdhuvudmännen vad gäller kostnader för sjukvården synes det utsiktslös att ta upp frågan utan att närmare kunna ange vilka krav landstinget har.